

ร.ต.อ.หวน มุตตาหารัช คือใคร?

หลังจาก “รุสมิแล” ตีพิมพ์บันทึกความทรงจำเรื่อง “การต่อสู้ที่ชายแดนภาคใต้ ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ตอนที่ 1” ออกไป ปรากฏว่ามีผู้อ่านจำนวนมากทักถามกันมา ถึงรายละเอียดเกี่ยวกับ ร.ต.อ.หวน ว่าท่านเป็นใครมาจากไหน เพราะบทบาทและ ข้อมูลที่ท่านเล่า นั้นสร้างความประทับใจให้กับหลายคน ทั้งผู้อ่านทั่วไปและนักวิชาการ ด้านชายแดนภาคใต้ศึกษา

ผมจึงขอ นำประวัติโดยละเอียดของ ร.ต.อ.หวน ซึ่งตีพิมพ์ในหนังสืองานศพของท่าน มาจารึกไว้เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้อ่าน และเป็น การกราบคารวะต่อท่านอีกทางหนึ่งด้วย

“ร.ต.อ.หวน เกิดเมื่อวันที่ 8 เมษายน 2446 ในสมัยรัชกาลที่ 5 ณ บ้านดอกคันท่าบลคูซูด อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา บิดาชื่อน้อย มารดาชื่อน้อย เพราะมีอาชีพทำนา มีหลักฐานอยู่ในชั้น ตีพิมพ์สมควรมีพี่ชายชื่อน้อย น้องสาวชื่อน้อย

เมื่ออายุ 9 ขวบ ได้เข้าอยู่วัดดอนคันทก (วัดธรรมประดิษฐ์) สำนักธรรมยุติ พระครูวิจารณ์ ศิลคุณ (พระมหาแต่้ม) เป็นเจ้าอาวาส สมัยนั้น ไม่มีโรงเรียนประชาบาล แต่ที่วัดนี้มีการสอน หนังสือตามแบบแผนใหม่ มีหนังสือเรียนเร็ว เล่ม 1,2 เรียนวิชาคำนวณ คัดลายมือ ศิลธรรม และ ประวัติศาสตร์ไทย กำหนดการสอนลอกแบบ มาจากกรุงเทพฯ นอกจากนี้มีวิชาพิเศษหลักสูตร คือลูกคิดจีน หลักภาษา ไวยากรณ์ การคัดลายมือ งาน ผู้ที่ออกจากวัดไปรับราชการเป็นเสมียน

พนักงานตามอำเภอต่างๆ ในสมัยนั้นได้ดี

ต่อมา หมื่นรักษ (นาค) ผู้มีศักดิ์เป็นลุง ญาติผู้ใหญ่ทางฝ่ายบิดา คนบ้านท่าอิฐ ซึ่งทำงาน อยู่ศาลากลาง (เป็นเลขานุการของพระยาสุริยา นวงศ์ประวัตติ ปลัดมณฑลและผู้ว่าราชการเมือง สงขลา) ในสมัยพระยาอมราช (ปั้น สุขุม) เป็นข้าหลวงเทศาภิบาล ได้พามาเข้าเรียนที่ โรงเรียนมหาวชิราวุธ ทางโรงเรียนเทียบวิชาให้ เรียนชั้นประถมปีที่ 3 (สมัยนั้นนับว่าโรงเรียน มหาวชิราวุธเป็นโรงเรียนแรกและโรงเรียนเดียว ของมณฑลนครศรีธรรมราช เด็กชนบทน้อยคน นักที่จะมีโอกาสได้เข้าเรียน) ในเดือนตุลาคม 2456 ได้มาอยู่บ้านสวนหมาก (ถนนรองเมือง ปัจจุบัน) เพราะน้องสาวหมื่นรักษที่ชื่อแดงได้มา แต่งงานกับคนบ้านสวนหมากชื่อพลับ (พ่อและแม่ ของคุณแม่ทิพย์ มุตตาหารัช)

ที่เรียกบ้านสวนหมากเพราะมีที่ดินปลูกต้น หมากในบริเวณบ้าน และอยู่ติดกับที่ทำการศาลา กลางมณฑลนครศรีธรรมราช (สมัยนั้นแบ่งการ

ปกครองเป็นมณฑลต่างๆมณฑลนครศรีธรรมราช
รวมเมืองนครศรีธรรมราช เมืองพัทลุง และเมือง
สงขลาเข้าด้วยกัน โดยมีที่ทำการที่เมืองสงขลา)

พ.ศ.2462 ร.ต.อ.หวน เรือนจบ ม.6 จึงออก
มาเป็นครูโรงเรียนมหาวชิราวุธเป็นเวลา 1 ปี
ระหว่างที่เป็นครูก็ต้องการจะศึกษาต่อ ม.7-8
แต่เนื่องจากขณะนั้นที่สงขลายังไม่เปิดสอนถึง
ระดับนั้น จึงต้องไปเรียนที่กรุงเทพฯ

ระหว่าง พ.ศ.2465-2466 จึงขึ้นกรุงเทพฯ
ไปอยู่กับพระยาวิเศษโชติชำนาญ (ลูกพระยา
วิเชียรชม เจ้าเมืองคนสุดท้ายของสงขลา)
มหาดเล็กในรัชกาลที่ 6 พระยาวิเชียรชมกับ
พระยาวิเศษโชติชำนาญ เป็นที่รู้จักคุ้นเคยกับ
ลุงพลับดี ได้เข้าเรียน ม.7-8 ที่โรงเรียนมัธยมวัด
ประทุมคงคา เมื่อจบ ม.8 จึงเรียนต่อด้านกฎหมาย
ในพ.ศ.2467 โดยเริ่มเรียนด้วยตัวเองก่อน ระหว่าง
นั้นก็ทำงานเป็นครูไปด้วย กระทั่ง
ได้สมัครเข้าเป็นนักเรียนกฎหมายของโรงเรียน
กฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภาได้ในที่สุด

ต่อมาโรงเรียนกฎหมายโอนมาตั้งเป็น
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง
ร.ต.อ.หวน จึงโอนมาเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์และการเมืองด้วย

พ.ศ.2470-2472 ต้นรัชกาลที่ 6 แผ่นดิน
พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ร.ต.อ.หวน ได้เดินทางกลับ
มาเป็นครูใหญ่โรงเรียนวิเชียรชมเป็นเวลา 2 ปี
โดยโรงเรียนแห่งนี้เดิมเป็นโรงเรียนประชาบาล
ที่ตั้งเก่าของโรงเรียนมหาวชิราวุธ เมื่อทาง
โรงเรียนมหาวชิราวุธ ได้ขยายมาตั้งอาคารเรียนใหม่ที่
บริเวณถนนสะเดา เชียงเขาน้อยปัจจุบัน จึงได้ใช้
อาคารเดิมตั้งเป็นโรงเรียนประชาบาลขึ้น

ในปี 2465 สอบเป็นราชบุรุษ (ทนายความ)
จากการชักชวนของพรรคพวกที่เห็นว่าเป็นครูอยู่

และเห็นว่าตรงตามความต้องการที่จะดำเนิน
อาชีพตามที่ใฝ่ฝันและได้เล่าเรียนมา โดยท่าน
สอบได้ที่ 1 จากจำนวนผู้สอบได้ 9 คน (ผู้สอบ
ทั้งหมด 19 คน) เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2476 (หลัง
การเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475-1 ปี) ในฐานะ
ผู้สอบได้อันดับ 1 จึงมีสิทธิ์เลือกที่ทำงาน เห็นว่า
บ้านสวนหมากอยู่ติดกับศาลากลาง จึงโอนจาก
ประชาบาลมาทำงานที่ศาลากลางจังหวัด (ปัจจุบัน
เป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ) แทน

พ.ศ.2476-2482 ดำรงตำแหน่งอักษรเลข
ทำหน้าที่เลขานุการของผู้ว่าราชการจังหวัด
สงขลา ซึ่งขณะนั้นคือพระเพชรคีรี-พระสาคร
บุรานุรักษ์-พ.ต.อ.พระนรากรบริรักษ์พระยา
อุดรธานี จนถึงพระรามราชภักดี หลังจากนั้น
ย้ายจากศาลากลางมาเป็นปลัดอำเภอเมือง
เลื่อนขั้นเป็นนายอำเภอผู้ช่วย (ปลัดขวา) ณ
ที่ว่ากล่าวอำเภอเมือง 1 ปี

ต่อมาทางราชการโอนไปเป็นตำรวจเพราะ
ก่อนนั้นมีหน้าที่จับกุม ไม่ได้สอบสวน หน้าที่
สอบสวนเป็นของอำเภอ ซึ่งส่วนใหญ่จบมาทาง
กฎหมาย เมื่อเปลี่ยนการปกครอง ตำรวจต้องมา
สอบสวนด้วยนอกจากจับกุม

จากปลัดขวา ที่มีเงินเดือน 100 บาท
เมื่อโอนไปเป็นตำรวจได้ยศ ร.ต.ต. กลับกินเงิน
เดือนขั้นต้นเพียง 80 บาท แต่ก็เป็นที่น่าพึงพอใจ
เพราะเป็นงานด้านการสอบสวนและการใช้
กฎหมายตรงกับที่เรียนมา ท่านทำหน้าที่สอบสวน
คดีต่างๆ ประจำสถานีตำรวจแหลมทราย สงขลา

จนกระทั่งเมื่อเกิดสงครามมหาเอเชียบูรพา
เมื่อ พ.ศ.2484 ท่านก็ถูกย้ายไปอยู่ที่สถานีตำรวจ
อำเภอเบตง เมื่อญี่ปุ่นทำสัญญาเป็นพันธมิตร
กับรัฐบาลไทย สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็น
นายกรัฐมนตรี ไทยต้องตกกระไดพลอยโจน

ให้ญี่ปุ่นยกพลขึ้นฝั่งอ่าวไทยที่สงขลา บัตตานี นครธิวาส เพื่อเข้าโจมตีกองทหารของอังกฤษใน มลายูและสิงคโปร์ จึงทำให้ไทยต้องประกาศ สงครามกับอเมริกาและอังกฤษโดยปริยาย ร.ต.อ. หวน จึงเข้าสู่สมรภูมिसงครามมหาเอเซีย บुरพาวอย่างเต็มตัว นำกำลังเข้าต่อต้านกองทัพ อังกฤษบริเวณชายแดนอำเภอเบตง กระทั่งได้รับ สมญาว่าเป็น “วีรบุรุษเบตง” เพราะติดอยู่บนภูเขา หลายวัน จนทางราชการจำหน่ายชื่อเสียงสุญ แต่ต่อมาก็กลับมาได้ เมื่อทางญี่ปุ่นได้เข้าไปช่วย รบกับอังกฤษ

เมื่อญี่ปุ่นสามารถเคลื่อนทัพขับไล่ทหาร อังกฤษได้แล้วเข้าครอบครองมลายูและดินแดน 4 รัฐ คือ ไทรบุรี กลันตัน ตรังกานู และปะลิส ญี่ปุ่นจึงมอบให้ไทยตามสัญญาพันธมิตร จากเบตง ร.ต.อ. หวน ก็ได้ย้ายไปรับตำแหน่ง รองผู้กำกับ ได้ยศร้อยตำรวจเอกที่ยะลาต่อมาไม่นานนักทางการได้คัดเลือกข้าราชการไทย ไปประจำยัง 4 รัฐมลายู ท่านก็ได้รับคำสั่งให้ไป เป็นนายตำรวจประจำรัฐตรังกานู มีข้าหลวงใหญ่ ประจำรัฐ ฝ่ายพลเรือนคือ หลวงจรัสเลขาการ

มีคำสั่งให้กลับมาเป็นรองผู้กำกับสังกัดที่เดิม ที่ยะลาอีกครั้ง ในช่วงที่ยังอยู่ในระหว่างสงคราม พ.ศ.2486 แต่กลับได้ถูกโอนกลับไปเป็นนาย อำเภอประจำแคว้น จังหวัดนครธิวาส 1 ปี ย้ายมา เป็นนายอำเภอสะเตเดออีก 1 ปี (2488-2489)

ในระหว่างเป็นนายอำเภอสะเตเดอ เป็นปีที่เพิ่ง เลิกสงครามบรูพา มลายูต้องประสบความ ขาดแคลนสิ่งของบริโภค ทำให้มีการค้าข้าวสาร และวัวควายข้ามแดน ได้ทำหน้าที่ในฐานะคณะ กรรมการร่วมของเจ้าหน้าที่จากหลายหน่วยงาน เป็นที่ประจักษ์ถึงความเที่ยงตรง ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ ในการควบคุมและปราบปรามของหนีภาษี

ร.ต.อ. หวน มุตตาหารัช

พ.ศ.2490 เมื่อถูกย้ายมาดำรงตำแหน่งนาย อำเภอระโนด จึงได้ขอลาออกจากราชการในวันที่ 10 ธันวาคม 2490 เพื่อลงสมัครเป็นสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎร ที่ได้มีการเลือกตั้งกันเป็นครั้งแรก แต่ไม่ได้รับเลือกตั้งและมาได้รับเลือกตั้งในสมัยที่ 2 คู่กับนายคล้าย ละอองมณี สังกัดพรรค ประชาธิปัตย์ ยุคนายควง อภัยวงศ์ เป็นหัวหน้า พรรค เมื่ออายุได้ 48 ปี สมัยต่อมาได้ลงสมัคร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคเดิมอีกครั้ง แต่ไม่ได้รับเลือกตั้ง จึงได้ประกอบอาชีพส่วนตัว รับซื้อขายและทำไม้ที่ทำได้ คลองแฉะเป็นเวลา 6 ปี แล้วย้ายครอบครัวมาซื้อที่ปลูกบ้านที่ ถนนราษฎร์ยินดี (ถนน 30 เมตร) ซึ่งเป็นที่อยู่ใน ปัจจุบัน

ในช่วงที่เกษียณอายุจากหน้าที่การงาน ต่างๆ ลงแล้ว ได้เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงก่อตั้งชมรม ข้าราชการบำนาญจังหวัดสงขลา และได้เป็น ประธานชมรมคนแรก นอกจากนั้นยังได้รับความ นับถือจากพรรคประชาธิปัตย์ให้เป็นที่ปรึกษา พรรคอาวุโสในจำนวน 11 คน

“วีรบุรุษเบตง” ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2530 รวมอายุได้ 84 ปี (๕)